

Інститут широко відомий не лише в Україні і в ближньому зарубіжжі, але і в ведучих профільних навчальних закладах Європи та Азії.

Ключові слова: корекційна освіта, кафедра психокорекційної педагогіки, кафедра сурдопедагогіки, кафедра логопедії, кафедра тифлопедагогіки, кафедра спеціальної психології та медицини, кафедра ортопедагогіки та реабілітології.

Синёв В. Н., Колесник И. П. Взгляды на истоки, прошлое, современное и перспективы развития отечественного коррекционного образования (историко-педагогический аспект).

Научная статья раскрывает результаты историко-педагогического изучения истоков, прошлого, современного состояния та перспектив развития отечественного коррекционного образования. Кафедра психокоррекционной педагогики фактически является прародительницей дефектологического факультета (ныне Институт коррекционной педагогики и психологии (ИКПП) и его кафедр: сурдопедагогика, логопедии та тифлопедагогика, специальной психологии и медицины, ортопедагогика и реабилитологии.

Значительное внимание в статье уделено развитию коррекционного образования в период последнего десятилетия XX в. и первого десятилетия XXI в. Этот период характерен тем, что наряду с традиционно главенствующим назначением высшего учебного педагогического заведения и его факультетов – подготовкой учительских кадров для системы педагогического образования в Украине, не менее важной была выдвинута задача повышения научного уровня во всех сферах деятельности Национального педагогического университета.

В этот период сперва на дефектологическом факультете (1993 г.), затем в структуре ИКПП (2003 г.) открываются специализированные ученые советы по защите кандидатских и докторских диссертаций по специальной педагогике (13.00.03) и специальной психологии (19.00.08).

Институт коррекционной педагогики, благодаря усилиям его директора и его высокому научному авторитету в области коррекционной педагогики и специальной психологии, превратился в кузницу высших научно-педагогических и психологических кадров коррекционной педагогики и спецпсихологии для Украины.

Институт широко известен не только в Украине и в ближнем зарубежье, но и в ведущих профильных учебных заведениях Европы и Азии.

Ключевые слова: коррекционное образование, кафедра психокоррекционной педагогики, кафедра сурдопедагогика, кафедра логопедии, кафедра тифлопедагогика, кафедра специальной психологии и медицины, кафедра ортопедагогика и реабилитологии.

Senev V. N., Kolesnik I. P. Views of sources, last, modern and prospects of development of domestic correctional education (historical and pedagogical aspect).

The scientific article opens results of historical and pedagogical studying of sources, last, current state that prospects of development of domestic correctional education. The chair of psychocorrectional pedagogics actually is the progenitress of defektologicheskyy faculty (nowadays Institute of correctional pedagogics and psychology (IKPP) and its chairs: syrdopedagogoka, logopedics that tuflopedagogika, special psychology and medicine, ortopedagogika and reabilitologiya.

The considerable attention in article is paid to development of correctional education during the last decade XX century and the first decade of the XXI century. This period is characteristic that along with traditionally predominating purpose of a higher educational pedagogical institution and its faculties – preparation of teacher's shots for system of pedagogical education in Ukraine, not less important put forward a problem of increase of scientific level in all fields of activity of National pedagogical university.

During this period at first at defektologicheskyy faculty (1993), then in structure of IKPP specialized councils on protection of candidate and doctor's theses on special pedagogics (13.00.03) and special psychology (19.00.08) open.

The institute of correctional pedagogics, thanks to efforts of his director and his high scientific authority in the field of correctional pedagogics and special psychology turned into a smithy of the highest scientific and pedagogical and psychological shots of correctional pedagogics and specialpsychology for Ukraine.

The institute is widely known not only in Ukraine and in the neighboring countries, but also in leading profile educational institutions of Europe and Asia.

Keywords: Correctional Education, Department of psychocorrectional pedagogy, Department of ASL pedagogy, speech therapy department, department tyflopedahohiky, Department of Psychology and Special Medicine, Department ortopedahohiky and rehabilitation.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2013 р.

Статтю прийнято до друку 27.10.2013 р.

УДК: 373.5.016:81:376-056.264

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РАБОТЕ ПО ПРЕОДОЛЕНИЮ РЕЧЕВЫХ НАРУШЕНИЙ У ДОШКОЛЬНИКОВ

Тараканова А.А.

кандидат педагогических наук

Процесс компьютеризации занимает всё более значимое место в жизни современного общества, постепенно охватывая новые и новые области науки и практики. Сложно переоценить роль компьютерных

технологій в сучасному освіті. Включення навчальних комп'ютерних ігор і засобів мультимедіа в освітній процес сприяє активізації мислительної діяльності, розвитку проєктивних здібностей особистості, позитивної мотивації навчання, дозволяє індивідуалізувати навчання [1], суттєво підвищити виховальну ефективність освіти [2, с.132]. Разом з тим, більшість досліджень, присвячених даній проблемі, стосується включення комп'ютерних технологій в процес навчання учнів загальноосвітніх шкіл і студентів вищих і середніх навчальних закладів. Питання про використання інформаційно-комунікативних технологій в дошкільній освіті і в тому числі, в спеціальному, є в даний час маловивченими.

В спеціальному дошкільній освіті комп'ютерні технології застосовуються, перш за все, з метою корекції порушень мови, а також загального розвитку дітей.

Підвищення ефективності процесу корекції порушень мовного і мовного розвитку дітей дошкільного віку є в даний час однією з актуальних завдань спеціальної педагогіки. Необхідність рішення даної задачі визначається, високим рівнем поширеності мовних порушень серед дітей дошкільного віку, складною структурою мовних порушень, а також тим, що процес їх корекції, як правило, має тривалу і складну динаміку. Крім того, своєчасне проведення корекційної роботи дозволить усунювати причини потенційної школьної неуспешності і знизити ризик дезадаптації дітей в нових соціальних умовах.

В зв'язі з цією метою нашої експериментальної роботи була розроблена нових педагогічних технологій з використанням сучасних комп'ютерних засобів навчання, для активізації і ефективного функціонування компенсаторних механізмів в процесі корекції різних порушень мови, формування і розвитку мовних і мовних засобів, а також загального розвитку дітей.

Організація і проведення експериментальної роботи ґрунтувалися на спеціальних і дидактичних принципах.

Аналіз результатів експериментального дослідження показав, що інформаційно-комп'ютерні технології можуть широко застосовуватися на логопедических заняттях з дітьми дошкільного віку, які мають загальне недорозвиття мови.

На фронтальних логопедических заняттях можливо використання різних презентацій, розроблених в відповідності з лексическими темами, передбаченими програмою.

Робота з авторськими презентаціями відбувається при первинній ролі вчителя – логопеда за принципом тристороннього взаємодія: педагог – комп'ютер – дитина.

Авторські презентації реалізують принцип інтерактивності навчальних програм – дитина і комп'ютер разом вирішують поставлені завдання, і здійснюється зворотній зв'язок – оцінка результатів діяльності.

У дітей з загальним недорозвиттям мови відзначається затримка в розвитку семантичної структури слова, порушення в співвідношенні компонентів значення слова (особливо обобщаючих слів), виражаються в формуванні нечіткого, неповного значення слова, недостатньої сформованості граматического значення слова, недостатньому обсязі словника [3]. Презентації сприяють обогаченню і структуруванню словника, розвитку семантичних значень обобщаючих слів, організації семантичних полів слів, дозволяють працювати над граматическою структурою слів, словосполучень, речень.

Недостатнє розвиток здібності диференціації фонем у дошкільників з порушеннями мови надає несприятельний вплив на процес формування фонематического сприйняття [4]. Такі діти відчувають труднощі при аналізі звукового складу слова, придумуванні слів з заданим звуком і т.д. В зв'язі з цим на логопедических заняттях слід широко використовувати презентації, засновані на індивідуальних корекційно-освітніх потребах дитини і направлені на корекцію і розвиток фонематических процесів у дітей, страждаючих різними мовними порушеннями.

Ефективність використання презентацій при проходженні лексических тем обумовлена наступними факторами:

Во-перших, презентації дозволяють використовувати ілюстративний матеріал, найбільш близький до дійсності, наприклад, зображення пам'яток архітектури, планет сонячної системи і т.п.

Во-других, презентації дозволяють показувати об'єкти в динаміці, що сприяє сприйняттю і розумінню складних, абстрактних об'єктів навколишнього світу, закономірностей їх функціонування, наприклад, рух планет по орбіті.

Во-третьих, за допомогою презентацій стає можливим в доступній формі продемонструвати дітям процеси і явища, які є занадто тривалими в часовій площині і тому важко сприймаються дітьми, наприклад, зміну пор року.

Во-четвертих, презентації надають можливість дітям спостерігати явища і дії, побачити які в

реальности проблематично или невозможно.

Одним из преимуществ использования презентаций является то, что они позволяют значительно повысить мотивационную готовность дошкольников к проведению коррекционных занятий путём моделирования коррекционно-развивающей компьютерной среды. Общение с компьютером вызывает у дошкольников живой интерес вначале как игровая, а затем как учебная деятельность. Этот интерес и лежит в основе формирования таких важных структур, как познавательная мотивация, произвольные память и внимание, а именно эти качества обеспечивают психологическую готовность к обучению в школе.

Презентации целесообразнее всего использовать в основной части занятия, но в зависимости от содержания, целей и задач, решаемых на занятии, их использование возможно также в заключительной и в вводной частях занятия.

Наиболее эффективно использование компьютерных презентаций при работе над такими компонентами речевой системы, как фонематические процессы, лексика, грамматический строй. Менее продуктивно использование презентаций при работе над звуко-слоговой структурой слова, связной речью и произношением.

Компьютерные презентации широко используются на всех этапах усвоения материала, но наиболее оправдано проводить показ презентаций на этапе ознакомления с новым материалом.

На индивидуальных занятиях с детьми целесообразнее использование обучающих компьютерных игр.

Компьютерные игры, в отличие от презентаций чаще используются в заключительной или вводной части. Включение компьютерной игры в заключительной части занятия воспринимается детьми как своеобразное вознаграждение за хорошую работу на занятии, т.е. является дополнительным стимулом, активизирующим деятельность дошкольников. Кроме того, они позволяют переключить ребенка на иной вид деятельности на этапе, когда у дошкольника начинают появляться первые признаки утомления, внимание становится рассеянным, неустойчивым. Смена деятельности способствует поддержанию достаточно высокой работоспособности на протяжении всего занятия.

Использование обучающих компьютерных игр эффективно на этапе проверки качества усвоения материала, так как это позволяет осуществлять контроль за качеством усвоения речевых навыков в увлекательной, динамичной форме.

Компьютерные игры широко используются в процессе работы над фонематическими процессами, грамматическим строем речи. Кроме того, компьютерные игры целесообразно включать в работу над речевым дыханием.

Главным положительным результатом применения компьютерных развивающих игр является значительное снижение перегрузки и утомляемости детей.

С целью оценки эффективности экспериментального обучения нами в течение 3-х лет проводилась пролонгированная диагностика уровня речевого и психического развития детей в возрасте от 4 до 7 лет, с общим недоразвитием речи I - II уровня, III уровня, заиканием, в том числе в сочетании с общим недоразвитием речи (всего 120 детей). У дошкольников, с которыми проводилась коррекционная работа с использованием компьютерных технологий, динамика в развитии речи и познавательной деятельности по всем показателям была более значительной, чем при работе по традиционным методикам.

Наиболее значительные изменения выявлены в развитии способности к умозаключениям, которая на начало обучения была наименее сформированной у детей, а также в развитии невербального и вербального мышления. Отмечалось значительное улучшение по всем показателям речевого развития. В результате экспериментальной коррекционной работы у дошкольников отмечался высокий уровень сформированности различных компонентов речевой системы, в том числе, лексики и грамматического строя речи, а также фонематической стороны. Полученные в результате диагностики данные свидетельствуют о положительном влиянии использования информационно-компьютерных технологий в коррекционно-развивающем обучении дошкольников с нарушениями речи.

Таким образом, применение специализированных компьютерных технологий, учитывающих закономерности и особенности развития детей, позволяет повысить эффективность коррекционного обучения, ускорить процесс подготовки дошкольников к обучению грамоте, предупредить появление у них вторичных расстройств письменной речи.

Литература

- 1. Вилков А.Л.** Компьютерные дидактические технологии как средство воспитания личности // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2008. №88.
- 2. Крыгина М.В.** Новые информационно-коммуникационные технологии как фактор совершенствования образовательного процесса // Известия ТПУ. 2009. №6.
- 3. Лалаева Р.И., Серебрякова Н.В.** Формирование правильной разговорной речи у дошкольников. / Р.И.Лалаева, Н.В.Серебрякова - Ростов н/Д: «Феникс», СПб: «Союз», 2004. – 224 с.
- 4. Лопатина Л.В., Серебрякова Н.В.** Преодоление речевых нарушений у дошкольников (коррекция стертой дизартрии): учебное пособие. / Л.В.Лопатина, Н.В.Серебрякова – СПб.: Изд-во «Союз», 2000. – 192с.

References

1. **Vilkov A.L.** Komp'yuternye didakticheskie tehnologii kak sredstvo vospitaniya lichnosti // Izvestiya RGPU im. A.I. Gercena. 2008. №88.
2. **Krygina M.V.** Novye informacionno-kommunikacionnye tehnologii kak faktor sovershenstvovaniya obrazovatel'nogo processa // Izvestiya TPU. 2009. №6.
3. **Lalaeva R.I., Serebrjakova N.V.** Formirovanie pravil'noj razgovornoj rechi u doshkol'nikov. / R.I.Lalaeva, N.V.Serebrjakova - Rostov n/D: «Feniks», SPb: «Sojuz», 2004. – 224 s.
4. **Lopatina L.V., Serebrjakova N.V.** Preodolenie rechevyh narushenij u doshkol'nikov (korrekciya stertoj dizartrii): uchebnoe posobie. / L.V.Lopatina, N.V.Serebrjakova – SPb.: Izd-vo «Sojuz», 2000. – 192s.

Тараканова О.О. Використання комп'ютерних технологій у логопедичній роботі з подолання мовленнєвих порушень у дошкільників

Розкривається актуальність проблеми використання комп'ютерних засобів у спеціальному дошкільному вихованні та освіті, зокрема, при роботі з дошкільниками, які страждають загальним недорозвитком мовлення. Викладено комп'ютерні дидактичні технології, спрямовані на корекцію мовних порушень та розвиток пізнавальної сфери у дошкільнят. Надано методичні рекомендації щодо використання комп'ютерних дидактичних технологій у процесі логопедичної роботи. Показана доцільність використання комп'ютерних презентацій у процесі вирішення тих чи інших корекційних завдань, місце комп'ютерних презентацій в системі корекційно-розвивальних технологій, що використовуються в логопедичній роботі з дошкільниками. Розкриваються основні принципи, що реалізуються при використанні авторських презентацій та фактори, що обумовлюють ефективність комп'ютерних технологій в корекційно-освітньому процесі. Обґрунтовується доцільність використання комп'ютерних ігор у процесі корекційно-розвиваючої роботи з дітьми дошкільного віку, що мають відхилення у мовленнєвому розвитку. В порівняльному плані аналізуються специфічні особливості застосування комп'ютерних презентацій та комп'ютерних ігор в процесі корекції порушень різних сторін мовлення у дітей із загальним недорозвиненням мовлення на фронтальних та індивідуальних логопедичних заняттях.

Ключові слова: корекція мовленнєвих порушень, інформаційно-комп'ютерні технології, комп'ютерні презентації, комп'ютерні ігри.

Тараканова А.А. Использование компьютерных технологий в логопедической работе по преодолению речевых нарушений у дошкольников

Раскрывается актуальность проблемы использования компьютерных средств в специальном дошкольном воспитании и образовании, в частности, при работе с дошкольниками, страдающими общим недоразвитием речи. Изложены компьютерные дидактические технологии, направленные на коррекцию речевых нарушений и развитие познавательной сферы у дошкольников. Даны также методические рекомендации по использованию компьютерных дидактических технологий в процессе логопедической работы. Показана целесообразность использования компьютерных презентаций в процессе решения тех или иных коррекционных задач, место компьютерных презентаций в системе коррекционно-развивающих технологий, используемых в логопедической работе с дошкольниками. Раскрываются основные принципы, реализуемые при использовании авторских презентаций и факторы, обуславливающие эффективность компьютерных технологий в коррекционно-образовательном процессе. Обосновывается целесообразность использования компьютерных игр в процессе коррекционно-развивающей работы с детьми дошкольного возраста, имеющими отклонения в речевом развитии. В сравнительном плане анализируются специфические особенности применения компьютерных презентаций и компьютерных игр в процессе коррекции нарушений различных сторон речи у детей с общим недоразвитием речи на фронтальных и индивидуальных логопедических занятиях.

Ключевые слова: коррекция речевых нарушений, информационно-компьютерные технологии, компьютерные презентации, компьютерные игры.

Tarakanova A.A. Use of computer technologies in speech therapy work on overcoming of speech violations in pre-schoolers

The actuality of the problems of use of computer facilities in the special pre-school upbringing and education, in particular, when working with preschool children with General speech underdevelopment. Outlines the computer didactic technologies aimed at the correction of speech defects and the development of cognitive sphere in preschool children. There are also guidelines on the use of computer educational technologies in the process of speech therapy. The expediency of using computer presentations in the process of solution of those or other correctional tasks, place of computer presentations in the system коррекционно-developing technologies used in speech therapy work with preschool children. Reveals the basic principles to be implemented with the use of copyright presentations and determinants of efficiency of computer technologies in correctional-educational process. The reasonability of using computer games in the process of correctional-developing work with preschool children with deviations in speech development. In comparison analyses the specific features of application of computer presentations and computer games in the process of correction of violations of the different parties of speech in children with General speech underdevelopment on the front and individual speech therapy classes.

Keywords: correction of speech defects, information and computer technologies, computer presentations, computer games.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2013 р.

Статтю прийнято до друку 10.11.2013 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Миссуловин Л.Я.